

Uitwendig is gezocht naar een rustig landelijke architectuur, waarbij het ruim uitgebouwde voorportaal, het uit het geheel groeiende en tot 6 M. boven de nok oprijzende torenmotief, benevens de onderbreking der groote dakvlakken door glas in

Een uitnemend boek dus, dat ons hartelijk welkom is. Alles wat in dezen tijd van nivelleering meewerken kan tot een verlevendiging van de Oranjeliefde en een klaarder beseffen van de niet te schatten betekenis, die Oranje voor Nederland heeft gehad en nog altijd heeft, verdient onze sympathie. Nog zij medegedeeld, dat het boek is verlicht met 24 platen op kunstdrukpapier, afbeeldingen van de penningen der Oranjevorsten, die door de „N.V. v.h. Koninklijke Begeer" te Voor schoten geslagen zijn.

De afmetingen van het bouwterrein alsmede de beschikbaar gestelde bouwsom deden ons voor dit gebouw het zaaltype kiezen. De wanden en de

¹⁾ Naar aanleiding van en in aansluiting bij de artikelen-serie over kerkbouw, die de heer Jos de Jonge eenigen tijd geleden in ons blad gaf, ontving de Redactie dit artikel van den heer E. Reitama, architect te Monster.

Ik meen hiermede de hoofdvraag wel te hebben beantwoord.

De vraag, of nu bij allerlei spelen het loten gebruikt mag worden, zooals wanneer men bij het damspel gaat raden, wie wit of zwart zal hebben, zou ik in het algemeen bevestigend willen beantwoorden. Indien het zuiver spel blijft en winstbejag uitgesloten is, dan zie ik in het raden naar de verdeling van zwart of wit, resp. in het loten, geen enkel verkeerd element. Het doel van het loten beslist hier in verband met de handeling, die men gaat verrichten.

De vraagsteller heeft zich bezwaard gevoeld, toen op zijn kantoor eens geschenken werden ontvangen voor het personeel in zijn geheel en „het” dus niet voor lichamelijke verdeling vatbare voorwerp verloot werd. Hij vraagt hoe dan te moeten handelen. Als men hier niet aan een successie kan denken, dan is m.i. in dit geval het loten, waarbij men loot om billijk te zijn tegenover iedereen, niet ongeoorloofd te achten. Men moet dan ook echter steeds de billijkheid als het doelwit in het oog houden en maatregelen beramen om te voorkomen, dat wellicht dezelfde man twee of meer keeren iets krijgt en de ander niets. Aldus ontstaat toch een successie, maar eene, waarbij persoonlijke willekeur wordt uitgesloten.

Wanneer de vraagsteller verder nog inlichtingen verzoekt omtrent allerlei andere, het economische leven in zijn kern rakende vraagstukken, zooals speculatie, handelingen op de beurs, de geoorlooftheid van koerswinst e.d., dan moeten wij op dit oogenblik nog even het antwoord schuldig blijven. Niet omdat wij tegen de beantwoording van die vragen opzien, doch het bestek van dit antwoord-artikel dwingt tot eene beperking. De vragen, verder gesteld, zouden een antwoord vorderen, veel uitvoeriger dan thans mogelijk is. Het is echter niet uitgesloten, dat binnen niet te langen tijd een of meer dezer onderwerpen in dit blad behandeld wordt.

's Gravenhage.

A. SCHILDER.

OPVOEDING EN ONDERWIJS

Leerrijke cijfers.

De in het Regeeringsverslag openbaar gemaakte cijfers geven ons aanleiding, eens weer te overzien, hoe de zaken op het terrein van het onderwijs in ons land staan.

Allereerst treft het ons dan, dat de bijzondere scholen reeds een veel grooter aantal leerlingen tellen dan de openbare. Op 31 December 1929 bezochten 480970 kinderen de openbare school en 737411 de bijzondere. We kunnen dus zeggen, dat ruim drie vijfde van de schoolgaande kinderen gebruik maakt van de bijzondere school. Zeer duidelijk is hier de invloed van de wet-1920 merkbaar. Eind 1920 borg de openbare school nog 54 pCt. van de schoolgaande kinderen binnen haar muren.

Met rassche schreden nadert dus de tijd, dat het overgrote deel van ons volk zich afkeert van de school, waaraan de natie zoo gehecht heette. Een van de bladen, die de openbare school propageeren, schrijft dan ook: „In steeds uitgestreker wordende gedeelten van ons land is de openbare school verdwenen of verdwijnende, teruggedrongen en verschrompeld tot een erbarmelijke dwerggestalte, die nog slechts een stumperig leven leidt. En hoeveel zwogers in de plattelandsschooltjes, reeds op half licht gesteld, moeten zich als pädagoog in duizend bochten wringen om te verhoeden, dat de van alle kanten tegelijk toeschietende rukwinden hun zwak staand getimmerde met den grond gelijk maken.”

In het hier aangehaalde blad — „Het Onderwijs”, orgaan van de Vereen. van Hoofden van Scholen in Nederland — wordt de achteruitgang van de openbare school voor een niet gering deel gezocht in de strijd, die in deze school gevoerd wordt tegen het hoofdschap. De revolutionaire tendenz, die daaruit spreekt, is niet naar de smaak van ons volk. Het blad zegt even verder: „Als men den strijd tegen het hoofdschap — want strijd voor ancienniteitsbenoemingen is in wezen strijd tegen het hoofdschap — eens voor enkele jaren staken kon, als men de strijdbijl eens in het vet zette, ze begraven is nog niet eens noodig, en als allen, die in onze scholen werkzaam zijn, gezamenlijk optrokken om de school op hooger plan te krijgen, het geschokte vertrouwen van vele ouders terug te winnen, in plaats van ze nog verder van ons te vervreemden, en trachtten den vijand van onze school de wapens uit de handen te slaan, in plaats van ze steeds weer van munitie te voorzien?”

Als... maar dan zou de openbare school nummer één, de leerkracht nummer twee moeten worden, terwijl er voor den strijd tegen het thans bestaande hoofdschap, dat heusch van zijn overbodige ranken ontdaan is, geen plaats meer zou zijn.

Ik geloof niet, dat het juist gezien is, alsof de

strijd tegen het hoofdschap zulk een belangrijke oorzaak zou zijn voor de achteruitgang van de openbare school. Die strijd is slechts een uiting van de geest, die in het linksche kamp heerscht. Van die geest keert ons volk zich af en het kiest partij voor een school, waar de Christus der Schriften geëerd wordt en waar men dus ook het gezag durft te handhaven.

Intusschen kunnen we ons deze dingen voor gezegd houden. Het vertrouwen der ouders moet bewaard worden. Wie dat verliest, mag zijn school technisch zoo goed mogelijk maken — en heeft de openbare school in dit opzicht niet een pracht kans gehad? — hij trekt aan het kortste eind. De ouders willen bepalen, in welke richting het onderwijs gegeven zal worden.

Daarom betaamt allen, die met de bijzondere school in nauwe relatie staan, de uiterste voorzichtigheid. Zij moet niet worden de school van enkele bestuursleden, die de lakens maar uitdelen; zij moet nog veel minder worden de school van de onderwijzers, die wel zullen zeggen, hoe het moet en in hun oogen een misschien zeer gewichtige strijd voeren over de vraag, wie in die school wel het meeste te zeggen zal hebben, zij moet blijven de school van de ouders, die in ongeschokt vertrouwen hun kinderen aan de zorgen van de onderwijzers toevertrouwen.

Veel hangt er af van de vraag, hoe het zal gaan in ons land, als straks de overheidschool meer en meer verdwijnt. Niet alleen wij, maar ook het buitenland ziet hier op. Moge onze gestadige groei ons daarom meer en meer bevestigen in de overtuiging, dat de vrije school het juiste ideaal voor een gezonde ontwikkeling van ons volk hoog houdt.

Gr.

G. MEIMA.

„PERSCHOUW”

„Dan maar ziekelijk”.

Een der apeldoornsche docenten schrijft in „De Wakker” (Chr. Geref.):

Welgelukzalig de mensch, die er behoefte aan heeft, dat God tot zijne ziel spreekt: Ik ben uw heil! Men noemt het ziekelijk, het zij zoo! Dan maar ziekelijk!

Het spijt me wel, maar ik, die toch wel eens wat hoor en lees uit de kerkelijke samenleving, ken nu heusch geen enkel mensch, geen enkel blad, door wien, of waarin het „zieklijk” genoemd wordt, dat een mensch er behoefte aan heeft, dat God tot zijn ziel spreekt zoo als hier gezegd wordt. Ik vraag al weer, gelijk onlangs in verband met Prof. Haitjema: waar zijn toch die menschen?

Zeker, ik ken er wel, die van een bepaalde schemerige opvatting van dat „spreken” Gods, zulks dan weer in verband met de plaats, die het Woord van God daarbij inneemt, zeggen, dat ze ziekelijk is.

Maar daar handelt „De Wakker” niet over.

Evenwel, als het blad daar aan denken mocht, zonder dat verschil nader uit te werken, dan zou ik zeggen: help mee, om de menschen precies te zeggen, waar de kwestie over loopt, en om daarna duidelijk — want uw naam is volgens Zondag XII profeet — te zeggen, wat ziekelijk en wat gezond is.

Men krijgt den indruk anders, alsof het volk in slaap gebracht wordt, en leert strijden tegen vijanden, die niet bestaan. Dit is van oude tijden aan de methode van de zelfverdediging der niet-sterken, wijl op dit punt niet-geloovenden geweest. Voor hen is het ontdekkend, dat het Spreukenboek dit vlieden-voor-een-niet-bestaanden-ervolger aan de goddeloozen toeschrijft. Ons ter waarschuwing, en ter kenschetsing; niet van een persoon, maar van een bepaald werk.

En van zijn gevolgen.

Dageraad-duisternis.

In het „Algemeen Weekbl. v. Christendom en Cultuur” schrijft Johan Smeeder het volgende:

’t Is Zondagmorgen vijf minuten voor tien.

De Dageraad is opgegaan in een Amsterdam-schen bioscoop. Ik betaal ook mijn kwartje, en kom op de galerij te zitten, waar almeer bezoekers binnenstroomden. Om tien uur is het tjokvol, en nog komen er. Duizend bezoekers? Minstens! Werklieden over ’t algemeen, kantoor-menschen, diamantbewerkers, jonge joden, een enkele gestudeerde, een onderwijzer misschien. Slovers, met den onrustigen trek van geestelijken honger, van ongestild verlangen op ’t gelaat; ook puffers, met dat ideaallooze, zelfvoldane gezicht waar je onwillekeurig een kroegbestaan achter zoekt. Ze rooken dikke sigaren en maken de atmosfeer ondragelijk. Iets onuitsprekelijk vulgairs van bioscoopweelderigheid en dampgenot ligt er over deze samengepakte menigte. Er zijn weinig vrouwen; die er zijn, zijn meest jonge vrouwen en meisjes. Geen of bijna geen kinderen.

Er wordt door fluweeldragers en anderen druk gevent met „De Tribune”, „De Vrijdenker”, „Sexuele voorlichting van de jeugd”, „Los van de Kerk”, kaarten voor het Zonnewendefeest (het Kerstfeest der atheïsten), enz.

’t Gordijn gaat open. Voor een groen-en-rooden achtergrond staat de spreker, een nog jonge man. Een kla-

terende stem, met den kwasi-helderen betoogtrant van den volksredenaar, die klinkklaar bewijst, dat er geen lucht is, omdat je ze niet ziet. Godsdienst is een ziekte van den geest, een besmettelijke ziekte, die dus bestreden moet worden, 98 pCt. van de menscheit lijdt eraan. De Hartog had gezegd, dat godsdienst niets te maken had met politiek, economie enz., net zoo min als met de manier waarop je de wasch doet. Maar dat was niet waar. Bewijs: 1e. de vlootwet, die ingediend en verdedigd werd namens den God van het Oude Testament. Die ook volkeren liet uitmoorden (applaus). 2e. Een gebeurtenis in een klein plaatsje van ons land, waar je tot nog toe het bestaan niet van wist.

— Blokzijl, fluisterde mijn buurman lachend.

— Het is de beroemde plaats Blokzijl (applaus, gelach).

Het geval Blokzijl werd uitgebuit, en culmineerde in dezen zin:

God wil niet, dat er op Zondag gevoetbald wordt, maar wel, dat er hersens worden ingeslagen” (daverend applaus).

Volgens een Duitsch professor is elk mensch in ’t diepst van zijn hart een atheïst. Een godsdienstig mensch is dan ook een dom mensch, in tegenstelling met ons, modern-denkende, redelijk-zedelijke wezens (!) enz. Kwinkslagen. Pauze.

In de pauze werd de heidensche oorsprong van het Kerstfeest terdege aangehouden, en propaganda gemaakt voor het Zonnewendefeest, het feest van het komende licht.

Na de pauze ging het betoog verder. Het Godsbeeld is een vergrootte foto van den menschelijken geest. In het Oude Testament stelt het nog een barbaarsch wezen voor. In ’t Nieuwe Testament is het al veel minder barbaarsch, omdat toen de beschaving voortgeschreden was. En in den loop der eeuwen, is het al maar vager geworden, zoodat er niets dan een dunne damp blijft. Daar doen bijv. de religieuze socialistten ook zoo dom aan mee. En nu heeft De Hartog gezegd, dat er een brochure van Drews ter perse ligt: „Godsdienst en filosofie”, die zal dan het definitieve godsbeeld brengen, en dat zal dan de God zijn van De Hartog en van nog een tien, twaalf filosofen. Maar daar kunnen wij niet meer bij. Dat is niets voor het volk. Een God, die alleen maar verstaan wordt door een paar filosofen, heeft ons niets meer te zeggen (applaus). Maar de echte clericalen gelooven in den God van het Oude Testament. Vandaar dat De Hartog de meeste last heeft met zijn eigen professoren. Ze weten het allemaal, wat hij openlijk zegt, maar ze zeggen: laat die kerel toch zijn h... houden, anders komen ze alles te weten, en moeten ze van onze leugens niets meer hebben (applaus).

Nee, wij zijn verder dan Multatuli. Die zei nog: „als God zich laat zien, is de tijd van loven daar”. Wij zijn verder: zelfs als de God van De Hartog bestond, zouden we zeggen: We zullen het zonder Uw krullen doen, we zullen onze kracht putten uit ons eigen redelijk-zedelijk wezen. We zouden Hem niet loven, maar... (hier volgde geen applaus).

Met een opwekking, om op de volkstellingkaart te zetten: geen kerkgenootschap, teneinde den godsdienst te bannen uit de maatschappij, en ’t uit naam der beschaving en der moderne wetenschap (!) te doen buiten God, besloot de spreker zijn daverend toegejuichte rede, nadat nog aangekondigd was, dat de film: „Abortus” in besloten kring zou worden vertoond.

...

Ik heb, lezers en lezeressen, uw sfingevoeligheid gespaard, door zooveel mogelijk in neutraal-beschaafde taal te transponeren, hetgeen ruw en plat en godslasterlijk werd voorgedragen onder gelach en gejuich.

Men vraagt zich af, hoe iemand in deze sfeer kan leven. Terwijl overal elders het mysterie van den diepen achtergrond der dingen met schroom wordt benaderd, dreunt hier een grofheid, die moet afstompen. Wie zal zeggen, hoeveel driftige genotzucht, hoeveel bioscoopziekte, hoeveel botte wrevel tierden in deze zielen, waar ’t goede zaad dreigt te verstikken. Wie de tentoonstelling van Socialistische Kunst zag te Amsterdam, herkent deze sfeer. Grauwe, geest-looze grijnzerij. De wereld dezer menschen is platgeslagen tot een paffe brij, waarin alleen sensatie en sensualiteit vat hebben. De oppervlakkige geestigheid van Multatuli, en het laffe, zinloze, mistige materialisme aschgloeien en walmen hier als de dikke sigaren dezer redelijk-zedelijk minderjarigen.

Dit is nu het „volk”, hetwelk de toekomst heeft. En dit zijn de lieden, die de knapste virtuozen in het vragenstellen op ministers afsturen.

Het „kenmerkende”

Uit een der kerkelijke bladen — dat ik niet las, maar „De Bazuin” zegt, dat het een geref. kerkbode is — trof mij dit:

In een korte schildering wordt tot driemaal toe het licht op Eli geworpen.

En van die driemaal zit hij tweemaal op een stoel. En eenmaal ligt hij op zijn bed.

Dat is het eenige, blijkbaar het kenmerkende wat ons van Eli wordt meegedeeld uit al die veertig jaar, dat hij Israël gericht heeft.

Aldus, die stoel en dat bed waren het kenmerkende van Eli.

Gelukkig, dat die man er zoo best afkomt. Het is immers gehoorzaam, op tijd naar bed te gaan; en het was gehoorzaam, dat Eli, toen hij „dienst” had, niet wegliep van zijn ambtelijk hem toegewezen plaats (zooals die schrijver niet wegliep uit zijn voorzittersstoel, als hij op de kerkeraadsvergadering moet wezen); en het was ook best, dat de man, toen hij oud, en nog wel blind was, zoo voorzichtig was, een (misschien zelfs nog zijn ambts-) stoel te nemen, want roekeloosheid is ongehoorzaamheid.

Als dit nu het kenmerkende van Eli is, dan komt hij er goed af. Beter dan — bij den bijbelschrijver.

Maar, Eli: de Maar had op „zit” op Mijn r mijn do schreven heeft ve is het va

De „H land op Leiden o

De oordv samen looze gevoel, wordt dagblas vergade vergade en het tische en omg berende het ver loosheid dan ool worden ontzet heft zie zijne vij der sam die zoo zelfverke vol sme Het art.

Wie besef v inderdaa len aarc zonnige edele in voelende voudig e althans komt v van mer waardig zicht-er overmac fen. Gee logische duren; i gehad...

Na tien donkere k zaken? W onderschrij zelf” gestr andere da oorzaak christelijke ware deze dert, dan a ditzelfde a delfigste a den Talmoe het princip etc. in die het calvini verbinden, democratie een ambt d het Woord, gesproken i

In de lue kerkbodes, haal:

Toen ee hij tot he toch uwe in het am dig wordt wat ik te Claus H die met e op ernstig preeken o niet gedam mij op de lui gewees mij niet g

Toen onla had, dat de zijn ze taai, nam óók n goelen graag de gevolgen. Intusschen van de gale lui ben. Volg den Heiligen Overigens Geest spreek